

Zloženske v pravopisu

Peter Weiss [Peter.Weiss@guest.arnes.si]
2013-11-17d

- **podredne zloženske** (pisane brez vezaja): *literarnozgodovinski* (< *literarna zgodovina*), *afroameriški*
- **priredne** (pisane z vezajem): *češko-slovenski*, *belo-modro-rdeč*
- ↳ **priredne, t. i. vezalne** (praviloma pisane brez vezaja): *severovzhod*, *gluhonem*, *srbohrvaški*, *otorinolaringologija*

Afroameričan 'Američan s črno barvo kože, po izvoru iz Afrike', *afroameriški* (SP 2003)

alfanumeričen (SP 2003: »~~podredna zloženska~~«) = *črkovno-številčen* (SP 2003: »priredna zloženska«)

Angloameričani ~~Anglo-Američani~~ 'Američani angleškega rodu' (Veliki splošni leksikon);

angloameriški: ~~anglo-ameriški~~ (SP 2003: § 523) in *avstro-ogrski* (SP 2003: § 523); SSKJ ima *avstro-ogrski* in *angloameriški* 'nanašajoč se na Američane angleškega rodu', vendar pa tudi – najbrž zaradi angleškega vpliva – (v geslu *anglo-*) *anglo-ameriške čete* in *anglo-iranska pogajanja*, kar oboje je vsaj starinsko, če ne že zastarelo; nevtralnno je *angleško-ameriški* in *angleško-iranski* ali *britansko-ameriški* in *britansko-iranski*

angloarabec: ~~anglo-arabec~~ 'pasma konj, nastala s križanjem angleških in arabskih toplokrvnih konj' (Veliki splošni leksikon)

Angloindijec: ~~Anglo-Indijec~~ v Indiji uradna označitev za otroka evropskega očeta in indijske matere (Veliki splošni leksikon)

Anglosasi: skupna označitev za zahodnogermanska plemena Anglov, Sasov in Jutov; označitev za vse angleško govoreče belce na območju Britanske skupnosti narodov in v ZDA (Veliki splošni leksikon)

arteriovenski (SP 2003 ~~arterio-venski~~) 'nanašajoč se na arterijsko in venosko kri, na zvezo med arterijo in veno' (Slovenski medicinski slovar)

avdiovideo prid. gl. avtomoto

avdivizualen (SP 2003: »~~podredna zloženska~~«) 'nanašajoč se na dojetje z vidom in sluhom' (SSKJ)

Avstro-Ogrska, *avstro-ogrski*: »Le če so sestavine povezane s t. i. prirednim vezajem, ta ostane: *Avstro-Ogrska – avstro-ogrski*« (SP 2003: § 989, § 523)

avtomoto (v SSKJ kot dvojnica k *avto-moto*) prid. 'nanašajoč se na avtomobile in motocikle' (SSKJ, npr. *avtomoto društvo*, *avtomoto klub*); tako še *avdiovideo*, *sadamazo* (poleg ~~avdio-video~~, ~~sado-mazo~~); *Avtomoto zveza*, ~~Auto-motozveza~~ in ~~Auto-moto-zveza~~ (zadnja dva primera SP 2003)

baltoslovanski (SP 2003 ~~balto-slovanski~~)

biobibliografija 'biografski podatki o avtorju in seznam njegovih tiskanih del' (SSKJ), tudi *bio- in bibliografija* (SP 2003: 205), ~~bio-bibliografija~~

biobibliografski, tudi *bio- in bibliografski* (SP 2003: § 419, § 522), ~~bio-bibliografski~~

bogočlovek (SP 2003 ~~bogo-človek~~), *bogočloveški* 'ki združuje naravo boga in človeka v eni božji osebi' (SSKJ; SP 2003 ~~bogo-človeški~~)

Breznik-Ramovš, *Breznik-Ramovšev (pravopis)* (SP 2003): žargonsko in ne kaj prida tvorno, primerljivo s *Putin-Obamovo srečanje* → *srečanje Putina in Obame*, *srečanje med (Vladimirjem) Putinom in (Barackom) Obamo*; *Janša-Sanaderjev »sporazum«* → »*sporazum*« (*Janeza*) *Janše in (Iva) Sanaderja*, »*sporazum*« med ...

Češkoslovaška, *češkoslovaški*, *Čehoslovak*

črno-bel, *črno-belost* (SP 2003)

dentolabial = *labiodental* (priredni zloženci, saj dela podredne zloženske ne bi mogla biti prosto zamenljiva): ~~zobnoustničnik~~ [s]oglasnik, tvorjen s spod-

njo ustnico in robom zgornjih sekalcev' (Jože Toporišič, Enciklopedija slovenskega jezika, 1992) → *zobno-ustničnik*, *ustnično-zobnik*, tako tudi *zobno-ustničen* in *ustnično-zoben*

dermatovenerologija 'veda o kožnih in spolnih boleznih' (SSKJ)

durmolovski (SSKJ; SP 2003 ~~dur-molovski~~) 'ki ima za osnovo dur in mol' = *durovsko-molovski* = *molovsko-durovski*

Evracija (skupno ime za Evropo in Azijo)

evroatlantski (npr. *evroatlantske povezave*) se, najbrž pod vplivom angleške oblike *Euro-Atlantic*, ki se zaradi velike začetnice v drugem delu sploh ne more pisati brez vezaja, tudi v slovenščini kdaj piše z njim

generalmajor

gluhonem 'gluh in nem' (SSKJ), *gluhonemec*, *gluhonemnica*

gluhoslep

indoevropski 'nanašajoč se na skupino jezikov istega izvora, ki so se do novega veka govorili od Indije do zahodne Evrope' (SSKJ); tako še *baltoslovanski*, *ugrofiški*

jugovzhod 'smer na nebu ali zemlji med jugom in vzhodom' (SSKJ)

kardiovaskularen = *srčno-žilni*

knezoškof 'škof, ki je hkrati tudi cerkveni knez' (SSKJ)

kupoprodaja (SP 2003 ~~kupo-prodaja~~), *kupoprodajen* (SP 2003 ~~kupo-prodajen~~)

labiodental gl. dentolabial

lunisolaren: *lunisolarno leto*

nacifašizem

otorinolaringologija 'veda o ušesu, nosu, grlu in njihovih boleznih' (SSKJ)

psihofizičen = *psihično-fizičen* = *duševno-telesen*

radiotelevizija, *radiotelevizijski* = *radijski in televizijski*

sadamazo prid. gl. avtomoto

sadamazohističen 'doživljanje (spolnega) užitka ob mučenju, poniževanju osebe, ki ob tem tudi sama uživa' (SSKJ)

senzorimotoričen = *senzorično-motoričen*

severovzhod, *severovzhodni*, *severovzhodnik*: priredne zloženske (Ada Vidovič-Muha, Slovensko skladnijsko besedotvorje ob primerih zloženk, 1988, str. 172), toda: »gre za tip kot *severovzhod* 'severni vzhod', *angoravolna* 'angorska volna', *avtocesta* 'avtomobilska (*avtna) cesta'« (Ada Vidovič Muha, Slovensko leksikalno pomenoslovje: govorica slovarja, 2000, str. 39)

srbohrvaški ≈ *srbsko-hrvaški*

tragikomičen 'ki vzbuja sočutje, žalost in smeh'

turkotatarski (SP 2003) = *turško-tatarski*

ugrofiški (SP 2003 ~~ugro-fiški~~) 'nanašajoč se na skupino jezikov, ki jih govorijo Madžari, Finci, Estonci' (SSKJ)

ustnično-ustničnik (Jože Toporišič, Enciklopedija slovenskega jezika, 1992: ~~ustnično-ustničnik~~) = *bilabial*

zobno-ustničen, *zobno-ustničnik*, ~~zobnoustničen~~, ~~zobnoustničnik~~ (zadnja dva primera SP 2003), Ada Vidovič-Muha (1988): *ustnično-zobni*; gl. dentolabial